

Inštitut za intelektualno lastnino
Dalmatinova 2, 1000 Ljubljana, SI

Akademsko in raziskovalno mrežo Slovenije
ARNES, Tehnološki park 18, 1000 Ljubljana, SI

Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani
CTK UL, Trg Republike 3, 1000 Ljubljana, SI

KOsRIS, Hajdrihova 19, 1000 Ljubljana, SI

Univerzitetna knjižnica Maribor
Gospejna ulica 10, 2000 Maribor, SI

Univerza v Ljubljani,
Kongresni trg 1, 1000 Ljubljana, SI

Visokošolski sindikat Slovenije
Trg OF 14, 1000 Ljubljana, SI

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije
Turjaška 1, 1000 Ljubljana, SI

ZRC SAZU
Novi trg 2, 1000 Ljubljana, SI

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
Kotnikova 5, 1000 Ljubljana

Urad RS za intelektualno lastnino
Kotnikova 6, 1000 Ljubljana

ZADEVA: Pripombe na zaznamek o prvem javnem posvetu o nadaljnjem razvoju avtorskopravne zakonodaje

Posredujemo vam pripombe na zaznamek prvega posveta o nadaljnjem razvoju avtorskopravne zakonodaje, ki je potekal 6. 12. 2022.

Ključna splošna pripomba je, da posvet ni bil posnet in da prepis posnetka in posnetek nista bila posredovana vsem udeležencem ter javno objavljena, ampak je bil pripravljen le skromen in pomanjkljiv zaznamek posveta. Z zelo nizkimi sredstvi in z večjim občutkom za učinkovitost in transparentnost se lahko to v nadaljevanju popravi.

Prepise posnetkov oziroma zapisnike posvetov v prihodnje posredujte v *word* obliki ali drugi obliki, ki bo omogočala enostavno vnašanje predlogov popravkov v obliki "sledenje spremembam", kot je običajno v današnji poslovni praksi. S standardiziranim podajanjem pripomb bi bil postopek učinkovitejši in transparentnejši.

Vsi udeleženci smo se pred posvetom podpisali in organizatorjem predali tudi več osebnih podatkov. Zelo smiselno bi bilo, da se od vseh udeležencev pridobi dovoljenje, da se lahko posvet snema in da se lahko njihovi osebni podatki (npr. ime, priimek in glas) uporabljajo za namene snemanja in objavljanje posnetka in priprave zapisnika. Ključno je, da se ob vseh nastopajočih navede imena in priimke ter ime

institucije, ki jo zastopajo. ARNES je npr. zastopalo več oseb, trije smo v imenu ARNES podali izjave (██████████ ██████████ in Maja Bogataj Jančič) in to ni ustrezno zabeleženo!

Nujno je, da se trenutni zaznamek posveta z dne 6. 12. 2022 pred javno objavo ustrezno dopolni s temi podatki.

Konkretni popravki, ki jih prosim vnesite v zmazek o posvetu z dne 6. 12. 2022, so sledeči:

Na strani 3. naj se tekst glasi:

Dr. Maja Bogataj Jančič, ki je na posvetu zastopala KOsRIS, ARNES, ZRC SAZU, Visokošolski sindikat Slovenije, Univerzo v Ljubljani, Univerzitetno knjižnico Maribor, Zvezo bibliotekarskih društev Slovenije in Centralno tehnično knjižnico Univerze v Ljubljani, je predstavila stališča raziskovalcev, izobraževalcev in ustanov za varstvo kulturne dediščine. Uvodoma je pozdravila organizacijo posveta, vendar opozorila, da želja, da bi se oblikovala enotna Strategija Republike Slovenije varovanja intelektualne lastnine med tako različnimi deležniki, ni možna. V Republiki Sloveniji že obstajajo strategije, npr. Strategija odprte znanosti, ki jih je ob oblikovanju zakonodaje tudi potrebno upoštevati. Urad za intelektualno lastnino in MGRT naj si za cilj kot organizatorja zadata, da bosta poskrbela za vključujočo, enakopravno in transparentno razpravo in postopke o spremembah avtorskopravne zakonodaje brez pristranske obravnave določenih deležnikov in interesnih skupin.

Poudarila je, da deležnike, ki jih zastopa, konkretnije zanimajo predvsem izjeme in omejitve od izključnih avtorskih pravic, med njimi izjema za raziskovanje, izjema za besedilno in podatkovno rudarjenje, izjema za poučevanje (in nikakor ne samo izjema za poučevanje) ter seveda vse druge določbe, ki vplivajo na polje njihovega delovanja, zlasti tudi na področje odprte znanosti.

Poudarila je, da je bil sprejem novel ZASP-I in ZKUSP-A ter implementacija Direktive o avtorskih in sorodnih pravicah na digitalnem trgu dolgotrajen proces, v katerem so bila stališča deležnikov, ki delujejo v javnem interesu na teh področjih, znova in znova spregledana. Imetniki pravic (filmska industrija, založniška industrija in kolektivne organizacije za upravljanje avtorskih pravic) so uspeli prepričati prejšnjega gospodarskega ministra, s pomočjo URSILa pa tudi MGRT v novi vladi, da so številne novosti, ki jih zakon prinaša zlasti imetnikom pravic na področju avdiovizualnih del, nujno potrebne in jih je zato treba nujno implementirati v izogib gromozanske kazni, ki naj bi sicer zaradi zamude pri implementaciji evropske direktive grozila Sloveniji. Minister Han in državni sekretar mag. Židan sta predlogom v celoti sledila bodisi zaradi pomanjkanja znanja bodisi zaradi razlogov druge narave, kar je slabo, saj gre za zlorabo demokratičnega postopka. Vse skupaj je zamujena priložnost, da bi se področje uredilo učinkovito za slovenske avtorje (s tem so mišljeni ustvarjalci, ki jih ne enači z imetniki pravic, avtorskopravna zakonodaja pa) kot tudi slovenske raziskovalce in izobraževalce.

Izpostavila je napredek na področju izjeme za besedilno in podatkovno rudarjenje, vendar je kritično opozorila na pomanjkljivo definicijo zakonitega dostopa in opozorila, da je zaradi tega mogoče pričakovati postopke na sodišču proti Slovenji.

Poudarila je, da Urad za intelektualno lastnino ni neodvisen organ, ampak organ, ki posluša predvsem imetnike avtorskih pravic, velikokrat tudi tiste, ki jih nikoli ni na nobenem javnem posvetu (npr. tiste, ki govorijo preko AmCham ali preko Združenja evropskih založnikov ali preko strokovnjakov, kot je npr. ██████████). Urad za intelektualno lastnino, zelo konkretno, uradnica Mojca Pečar, ne delujejo nepristransko. Izrecno je opozorila tudi, da se ne pričakuje od odgovornih politikov, konkretno mag. Židana, da strokovno obvladajo področje, ampak le, da znajo oceniti, kdo jim poskuša določiti agendo na netransparenten način in da se trudijo ohranjati neodvisnost.

Na strani 5. naj se zaznamek dopolni tako, da odraža na posvetu izražena stališča:

Aktualni zaznamek je pomanjkljiv in posplošen do te mere, da dejanskih stališč, ki so bila izražena na posvetu, ne odraža pravilno. 7. 12. 2022 so ZRC SAZU, CTK UL, KOsRIS, Univerza v Ljubljani in Inštitut za intelektualno lastnino soorganizirali tiskovno konferenco o posvetu, na kateri so predstavili svoja stališča, ki so objavljena na spletni strani: <https://www.zrc-sazu.si/sl/novice/izjava-za-medije-popolninarški-konferenci-o-spremembah-avtorskopravne-zakonodaje-potrebni>.

Te izjave odražajo stališča, ki so bila tudi izražena na posvetu, ki pa jih v zaznamku ni zaznati, in zato naj se v skladu s temi izjavami dopolni zaznamek.

██████████ iz ZRC SAZU je izrazila skrb, da so pripravljavci zakona deležnike prevečkrat rokohitrsko odpravili. Poziva k sprejemu univerzalnejše izjeme za znanstveno raziskovanje, ki je bila neupravičeno zožana glede na predlog zakona iz februarja 2022. Opozorila je na dejstvo, da je trenutna definicija zakonitega dostopa pri izjemi za besedilno in podatkovno rudarjenje ožja od tiste, ki jo zahteva direktiva. Izrazila je zaskrbljenost nad novimi določbami, s katerimi zakonodajalec dejansko onemogoča poln učinek odprtih licenc. Ker so raziskovalci izjemno pomemben deležnik na področju intelektualne lastnine, bi bilo izrednega pomena, da se jih vključi v oblikovanje Strategije varovanja intelektualne lastnine, katere oblikovanje je napovedal mag. Židan.

Mag. Miro Pušnik iz CTK UL je opozoril, da je nujno, da avtorskopravna zakonodaja v Sloveniji raziskovalcem (in tudi drugim avtorjem, ki to želijo) omogoča uporabo odprtih licenc v njihovi polni obliki. Nihče od deležnikov, ki so javno posredovali svoja stališča, ni oporekal njihovim predlogom, a sta jih MGRT in URSIL vseeno zavrnila. Nedopustno, da smo v Sloveniji z zadnjo spremembo avtorskopravne zakonodaje sprejeli številne določbe, ki uvajajo nove pravice ali pravice do nadomestil in obenem določajo, da se v določenih primerih avtorjem onemogoči možnost odpovedi pravici do nadomestila. Predstavniki raziskovalcev in raziskovalnih knjižnic so na to opozarjali ves čas postopka sprejemanja zakonodaje in predlagali rešitve, a jih predlagatelja zakona, to sta URSIL in MGRT, nista poslušala. Nujno je, da avtorskopravna zakonodaja v Sloveniji raziskovalcem (in tudi drugim avtorjem, ki to želijo) omogoča uporabo odprtih licenc v njihovi polni obliki.

Dr. Maja Bogataj Jančič z Inštituta za intelektualno lastnino je pozdravila prizadevanja izobraževalcev, raziskovalcev in ustanov za varstvo kulturne dediščine, ki so se po zgledu sestrskih organizacij v Evropi pričele zavedati pomena avtorskega prava za njihovo delovanje v javnem interesu in pričele zahtevati, da se jih upošteva kot enakopravne deležnike v teh zahtevnih postopkih. Posvet razume kot napoved dobrih sprememb. Pozdravila je sprejem izjem za znanstveno raziskovanje in besedilno ter podatkovno rudarjenje in opozorila, da bi bilo v prihodnje treba tudi ti dve izjemi še izboljšati. Upravičeno pa so deležniki lahko ogorčeni, da se jih v sicer dolgotrajnem postopku priprave predlogov v javni razpravi in v medresorskem usklajevanju ni upoštevalo zlasti glede problematičnih rešitev, ki bodo lahko ovirale odprto znanost in odprto izobraževanje. To je še posebej problematično, ker so bile te določbe sprejete v povezavi s številnimi novimi pravicami in upravičenji, ki nimajo veze z implementacijo evropske direktive. Enako so lahko upravičeno razburjeni izobraževalci – določitev nadomestila za izjemo za poučevanja ni bilo del obveznosti, ki bi jih morala izpolniti Slovenija pod grožnjo kazni, ki jo je napovedovala Evropska komisija. Povsem razumljivo je, da želijo založniki izobraževalcem prodajati svoje produkte in služiti na trgu, manj razumljivo pa je, da jih državne strukture pri tem podpirajo, čeprav jim ustavnopravni red, zakonodaja EU, primerljive rešitve v drugih državah članicah in že obstoječe rešitve v slovenski zakonodaji omogočajo drugačno urejanje teh vprašanj.

Predstavnica Univerze v Ljubljani je pohvalila staro ureditev izjeme za poučevanje. Univerza v Ljubljani je v zakonodajnem postopku podala predloge, da se takšna ureditev ohrani in izboljša za digitalno okolje. Pripravljalci predloga zakona tega niso v ničemer upoštevali. Ustavnopravno bolj uravnotežen režim bi bil, da se za te namene določi prosta uporaba, tako kot smo jo za neposredni pouk poznali že prej. Takšno uporabo dopušča tudi direktiva in so jo sosednje države, kot npr. Madžarska in Hrvaška, tudi sprejele. Sprašujejo se: zakaj je Slovenija ravnala drugače? Ob sprejetju zakona so dobili pojasnilo, da spremembe zakona ne bodo vplivale na univerze, saj bo stroške avtorskih pravic krilo resorno ministrstvo. A verjetno jih bo krilo iz sredstev, namenjenih visokemu šolstvu, kar pomeni, da bo na koncu vseeno manj sredstev za visokošolske organizacije.

Številni udeleženci so se spraševali na posvetu, kaj je namen organizacije posveta o nadaljnjem razvoju avtorskopravne zakonodaje po zaključku postopka spreminjanja zakonodaje zaradi implementacije Direktive (EU) 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES. Organizator konkretnega odgovora na vprašanje ni podal in iz zaznamka tega ni razvidno.

Dr. Maja Bogataj Jančič, LL.M., LL.M.

Inštitut za intelektualno lastnino, ki po pooblastilu zastopam tudi vse naslovnike, ki so navedeni v glavi tega dopisa.